

Ανάπτυξη Μεθοδολογικού Πλαισίου για την Αξιολόγηση της Κοινωνικής Αποδοχής των Έργων Υποδομής – Μελέτη Περίπτωσης: Έργα Αναβάθμισης Λιμένα Αγίας Ευφημίας

Αγγιολίνα Καβαλλιεράτου

Πολιτικός Μηχανικός T.E.

Μεταπτυχιακή Σπουδάστρια Προγράμματος Σπουδών
«Διαχείριση Τεχνικών Έργων»
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

std166111@ac.eap.gr

Κωνσταντίνος Δημάκος

Καθηγητής Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο
Δυτικής Αττικής

dimakos.konstantinos@ac.eap.gr

Περίληψη – Η κοινωνική αποδοχή αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τον σχεδιασμό και την επιτυχή υλοποίηση έργων υποδομής, ιδιαίτερα σε τοπικές κοινωνίες όπου οι παρεμβάσεις επηρεάζουν άμεσα την οικονομική δραστηριότητα, την ποιότητα ζωής των κατοίκων και το φυσικό περιβάλλον. Η παρούσα εργασία εξετάζει την κοινωνική αποδοχή των έργων αναβάθμισης του λιμένα Αγίας Ευφημίας Κεφαλονιάς και αναπτύσσει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης της κοινωνικής αποδοχής έργων υποδομής σε τοπικό επίπεδο.

Η έρευνα βασίστηκε σε συνδυασμό βιβλιογραφικής ανασκόπησης και εμπειρικής διερεύνησης μέσω δομημένου ερωτηματολογίου. Συνολικά συμμετείχαν 60 άτομα, τα οποία ανήκαν στις κατηγορίες κατοίκων, επαγγελματιών, επισκεπτών και εκπροσώπων φορέων. Για την ανάλυση των δεδομένων αναπτύχθηκαν επιμέρους δείκτες αντίληψης οφελών, αντίληψης επιπτώσεων, εμπιστοσύνης και συμμετοχής, οι οποίοι συνδυάστηκαν σε έναν συνολικό Δείκτη Κοινωνικής Αποδοχής.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα έργα αναβάθμισης του λιμένα συγκεντρώνουν υψηλό επίπεδο κοινωνικής αποδοχής, με συνολικό δείκτη 3,83/5. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν κυρίως τη συμβολή του έργου στην τουριστική ανάπτυξη, στη βελτίωση της λειτουργίας και της ασφάλειας του λιμένα και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Παράλληλα, καταγράφηκαν προβληματισμοί σχετικά με πιθανές επιπτώσεις κατά την κατασκευαστική περίοδο, περιβαλλοντικά ζητήματα και την ανάγκη καλύτερης ενημέρωσης και συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας.

Η εργασία καταλήγει ότι η κοινωνική αποδοχή αποτελεί πολυδιάστατη διαδικασία που διαμορφώνεται από κοινωνικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και θεσμικούς παράγοντες. Παράλληλα, προτείνεται ένα ολοκληρωμένο μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλα έργα υποδομής.

Λέξεις-Κλειδιά: κοινωνική αποδοχή, έργα υποδομής, λιμενικά έργα, συμμετοχική διακυβέρνηση, δείκτης κοινωνικής αποδοχής, τοπική ανάπτυξη

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα έργα υποδομής αποτελούν βασικό εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής, καθώς συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργικότητας των μεταφορών, στην οικονομική ανάπτυξη και στην ενίσχυση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Παρά τα αναμενόμενα οφέλη τους, η υλοποίηση τέτοιων έργων συχνά συνοδεύεται από κοινωνικές αντιδράσεις, ανησυχίες και συγκρούσεις συμφερόντων. Για τον λόγο αυτό, η κοινωνική αποδοχή έχει αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια ως βασική διάσταση της βιωσιμότητας και της επιτυχούς εφαρμογής έργων υποδομής.

Η διεθνής βιβλιογραφία αναγνωρίζει ότι η κοινωνική αποδοχή δεν αποτελεί μία απλή θετική ή αρνητική στάση απέναντι σε ένα έργο, αλλά μια σύνθετη διαδικασία που επηρεάζεται από πολλαπλούς παράγοντες. Τα αντιλαμβανόμενα οφέλη, οι πιθανές επιπτώσεις, η εμπιστοσύνη προς τους αρμόδιους φορείς, η διαφάνεια και η συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αποτελούν κρίσιμες μεταβλητές που διαμορφώνουν τη στάση των τοπικών κοινωνιών απέναντι σε αναπτυξιακές παρεμβάσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία εστιάζει στην περίπτωση των έργων αναβάθμισης του λιμένα Αγίας Ευφημίας Κεφαλονιάς. Η Αγία Ευφημία αποτελεί έναν μικρό αλλά ιδιαίτερα σημαντικό παραθαλάσσιο οικισμό με έντονη τουριστική δραστηριότητα και ισχυρή εξάρτηση από τη λειτουργία του λιμένα. Η αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών αναμένεται να επηρεάσει άμεσα την τοπική οικονομία, τη λειτουργία του οικισμού και την εμπειρία των επισκεπτών, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη διερεύνηση της κοινωνικής αποδοχής του έργου.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η ανάπτυξη ενός μεθοδολογικού πλαισίου αξιολόγησης της κοινωνικής αποδοχής έργων υποδομής, το οποίο να μπορεί να εφαρμοστεί τόσο στην εξεταζόμενη περίπτωση όσο και σε παρόμοια έργα σε τοπικό επίπεδο.

II. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα έρευνα ακολούθησε ποσοτική ερευνητική προσέγγιση με σκοπό τη διερεύνηση της κοινωνικής αποδοχής των έργων αναβάθμισης του λιμένα Αγίας Ευφημίας και την ανάπτυξη ενός μεθοδολογικού πλαισίου αξιολόγησης της κοινωνικής αποδοχής έργων υποδομής. Η επιλογή της συγκεκριμένης προσέγγισης κρίθηκε κατάλληλη, καθώς επιτρέπει τη συστηματική καταγραφή και ποσοτικοποίηση των αντιλήψεων, στάσεων και προσδοκιών των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων.

Ως μελέτη περίπτωσης επιλέχθηκαν τα προτεινόμενα έργα αναβάθμισης του λιμένα Αγίας Ευφημίας, ενός οικισμού με έντονη τουριστική δραστηριότητα και σημαντική εξάρτηση από τις λιμενικές λειτουργίες. Η συγκεκριμένη περίπτωση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις αναμένεται να επηρεάσουν άμεσα την τοπική οικονομία, την καθημερινότητα των κατοίκων και τη συνολική εικόνα της περιοχής.

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα Google Forms και διανεμήθηκε ηλεκτρονικά. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου και μία ανοικτή ερώτηση για την καταγραφή πρόσθετων απόψεων και σχολίων. Η πλειονότητα των ερωτήσεων βασίστηκε σε πενταβάθμια κλίμακα Likert, όπου η τιμή 1 αντιστοιχούσε σε πλήρη διαφωνία και η τιμή 5 σε πλήρη συμφωνία.

Συνολικά συγκεντρώθηκαν 60 έγκυρες απαντήσεις. Το δείγμα περιλάμβανε 19 μόνιμους κατοίκους, 8 επαγγελματίες, 27 επισκέπτες και 6 εκπροσώπους φορέων ή τοπικών αρχών. Η συμμετοχή διαφορετικών ομάδων ενδιαφερομένων (stakeholders) κρίθηκε απαραίτητη, καθώς η κοινωνική αποδοχή διαμορφώνεται από ποικίλες οπτικές και εμπειρίες που σχετίζονται με τη χρήση και τη λειτουργία του λιμένα.

Για την επεξεργασία των δεδομένων αναπτύχθηκαν τέσσερις βασικές κατηγορίες δεικτών: ο δείκτης αντίληψης οφελών, ο δείκτης αντίληψης επιπτώσεων, ο δείκτης εμπιστοσύνης και ο δείκτης συμμετοχής. Οι επιμέρους δείκτες προέκυψαν από τον υπολογισμό μέσων όρων των αντίστοιχων ομάδων ερωτήσεων. Στην περίπτωση των ερωτήσεων που αποτύπωναν αρνητικές επιπτώσεις και ανησυχίες πραγματοποιήθηκε αντιστροφή των τιμών μέσω της σχέσης 6 – αρχική τιμή, ώστε όλοι οι δείκτες να έχουν κοινή κατεύθυνση ερμηνείας.

Στη συνέχεια οι επιμέρους δείκτες συνδυάστηκαν για τη διαμόρφωση ενός συνολικού Δείκτη Κοινωνικής Αποδοχής, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε ως βασικό εργαλείο αξιολόγησης του βαθμού αποδοχής των έργων αναβάθμισης του λιμένα. Η ανάπτυξη του συγκεκριμένου δείκτη αποτελεί βασική μεθοδολογική συμβολή της έρευνας και επιτρέπει τη μετατροπή των κοινωνικών αντιλήψεων σε μετρήσιμα και συγκρίσιμα μεγέθη.

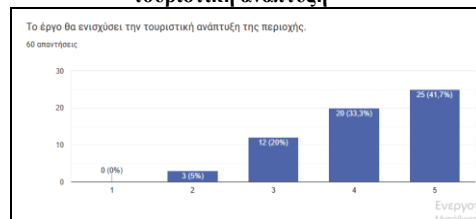
III.ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε ότι οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν συνολικά θετικά τα έργα αναβάθμισης του λιμένα Αγίας Ευφημίας. Οι περισσότεροι αναγνωρίζουν ότι οι προτεινόμενες παρεμβάσεις μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην

αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής και να βελτιώσουν τη λειτουργία των λιμενικών υποδομών.

Ο δείκτης αντίληψης οφελών διαμορφώθηκε σε 4,05/5, παρουσιάζοντας την υψηλότερη τιμή μεταξύ των επιμέρους δεικτών. Το αποτέλεσμα αυτό δείχνει ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν πως το έργο μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τον τουρισμό, να βελτιώσει την εικόνα της περιοχής, να αυξήσει την ασφάλεια των χρηστών του λιμένα και να συμβάλει θετικά στην τοπική οικονομία. Ιδιαίτερα έντονη ήταν η συμφωνία σχετικά με τη συμβολή του έργου στην τουριστική ανάπτυξη, στοιχείο που συνδέεται άμεσα με τη φυσιογνωμία και την οικονομική εξάρτηση της Αγίας Ευφημίας από τον τουριστικό τομέα. Η θετική αξιολόγηση της συμβολής του έργου στην τουριστική ανάπτυξη αποτυπώνεται στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1: Αντίληψη σχετικά με τη συμβολή του έργου στην τουριστική ανάπτυξη

Παράλληλα, η έρευνα κατέγραψε την ύπαρξη ορισμένων προβληματισμών. Ο δείκτης αντίληψης επιπτώσεων διαμορφώθηκε σε 3,16/5 μετά την αντιστροφή των τιμών, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την πιθανότητα αρνητικών επιπτώσεων, χωρίς όμως αυτές να αναιρούν τη συνολική θετική στάση απέναντι στο έργο. Οι σημαντικότερες ανησυχίες αφορούν τις επιπτώσεις κατά την περίοδο κατασκευής, πιθανές περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις και ζητήματα που σχετίζονται με τον τρόπο υλοποίησης των παρεμβάσεων.

Σημαντικά ευρήματα προέκυψαν επίσης σχετικά με την εμπιστοσύνη προς τους αρμόδιους φορείς. Ο δείκτης εμπιστοσύνης διαμορφώθηκε σε 2,95/5, παρουσιάζοντας τη χαμηλότερη τιμή μεταξύ των επιμέρους δεικτών. Το αποτέλεσμα αυτό δείχνει ότι, παρότι οι συμμετέχοντες δεν εμφανίζονται συνολικά αρνητικοί απέναντι στους φορείς υλοποίησης, εκφράζουν επιφυλάξεις ως προς την επάρκεια της ενημέρωσης, τη διαφάνεια των διαδικασιών και τον βαθμό ανταπόκρισης των αρχών στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Αντίθετα, ιδιαίτερα θετική ήταν η στάση των συμμετεχόντων ως προς τη σημασία της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ο δείκτης συμμετοχής διαμορφώθηκε σε 3,57/5, γεγονός που καταδεικνύει ότι η τοπική κοινωνία θεωρεί απαραίτητη την ενεργό εμπλοκή των πολιτών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων υποδομής. Η πρόθεση υποστήριξης της υλοποίησης του έργου παρουσιάζεται στο Σχήμα 2.

Σχήμα 2: Πρόθεση υποστήριξης της υλοποίησης του έργου

Η σύνθεση των παραπάνω δεικτών οδήγησε στη διαμόρφωση του συνολικού Δείκτη Κοινωνικής Αποδοχής, ο οποίος υπολογίστηκε σε 3,83/5. Η τιμή αυτή αντιστοιχεί σε υψηλό επίπεδο κοινωνικής αποδοχής και υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες αξιολογούν θετικά τα έργα αναβάθμισης του λιμένα. Ωστόσο, η αποδοχή αυτή δεν είναι άνευ όρων, καθώς συνοδεύεται από την ανάγκη για επαρκή ενημέρωση, διαφάνεια, συμμετοχή των πολιτών και προσεκτική διαχείριση των πιθανών κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έρευνα διερεύνησε την κοινωνική αποδοχή των έργων αναβάθμισης του λιμένα Αγίας Ευφημίας Κεφαλονιάς και παράλληλα ανέπτυξε ένα μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης της κοινωνικής αποδοχής έργων υποδομής σε τοπικό επίπεδο. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων επιβεβαίωσε ότι η κοινωνική αποδοχή αποτελεί μια πολυδιάστατη έννοια, η οποία δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τα αναμενόμενα οφέλη ενός έργου, αλλά διαμορφώνεται από ένα σύνολο κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και θεσμικών παραγόντων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες αξιολογούν συνολικά θετικά τα έργα αναβάθμισης του λιμένα, καθώς ο συνολικός Δείκτης Κοινωνικής Αποδοχής διαμορφώθηκε σε 3,83/5. Η τιμή αυτή καταδεικνύει υψηλό επίπεδο αποδοχής και επιβεβαιώνει ότι η τοπική κοινωνία αναγνωρίζει τη σημασία των παρεμβάσεων για τη μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής. Οι υψηλότερες τιμές καταγράφηκαν στον δείκτη αντίληψης οφελών, γεγονός που δείχνει ότι οι συμμετέχοντες συνδέουν το έργο με τη βελτίωση της λειτουργίας του λιμένα, την ενίσχυση του τουρισμού, την αναβάθμιση της τοπικής οικονομίας και τη βελτίωση της ασφάλειας.

Παράλληλα, η έρευνα ανέδειξε ότι η θετική στάση απέναντι στο έργο δεν συνεπάγεται απουσία προβληματισμών. Οι συμμετέχοντες εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με πιθανές επιπτώσεις κατά την περίοδο κατασκευής, ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος και τον τρόπο υλοποίησης των παρεμβάσεων. Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν ότι η κοινωνική αποδοχή δεν είναι μια στατική κατάσταση, αλλά μια δυναμική διαδικασία που επηρεάζεται από τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται, επικοινωνούνται και υλοποιούνται τα έργα υποδομής.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα που σχετίζονται με την εμπιστοσύνη και τη συμμετοχή. Η σχετικά χαμηλότερη επίδοση του δείκτη εμπιστοσύνης υποδηλώνει ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά την ενημέρωση, τη διαφάνεια και την επικοινωνία μεταξύ φορέων και τοπικής κοινωνίας. Αντίθετα, η θετική αξιολόγηση του δείκτη συμμετοχής δείχνει ότι οι πολίτες επιθυμούν να έχουν ενεργό ρόλο στις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν τον τόπο τους. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει τη σημασία της συμμετοχικής διακυβέρνησης ως βασικού παράγοντα ενίσχυσης της κοινωνικής αποδοχής.

Η βασική συμβολή της παρούσας εργασίας εντοπίζεται στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου μεθοδολογικού πλαισίου αξιολόγησης της κοινωνικής αποδοχής έργων υποδομής. Το προτεινόμενο πλαίσιο

βασίζεται στον προσδιορισμό των ενδιαφερόμενων μερών, στην ανάπτυξη κατάλληλων δεικτών, στη συλλογή πρωτογενών δεδομένων και στον υπολογισμό ενός συνολικού Δείκτη Κοινωνικής Αποδοχής. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει τη συστηματική αποτύπωση των στάσεων και αντιλήψεων της κοινωνίας και παρέχει ένα εργαλείο που μπορεί να υποστηρίξει τον σχεδιασμό, την αξιολόγηση και τη λήψη αποφάσεων σε μελλοντικά έργα υποδομής.

Επιπλέον, το προτεινόμενο πλαίσιο δεν περιορίζεται στην περίπτωση της Αγίας Ευφημίας. Η δομή του επιτρέπει την εφαρμογή του και σε άλλες κατηγορίες έργων, όπως έργα μεταφορών, ενεργειακές εγκαταστάσεις, τουριστικές υποδομές ή αστικές αναπλάσεις. Με τον τρόπο αυτό, η έρευνα συμβάλλει τόσο στη θεωρητική κατανόηση της κοινωνικής αποδοχής όσο και στην ανάπτυξη πρακτικών εργαλείων για τη διαχείριση έργων υποδομής.

Συνολικά, η εργασία καταδεικνύει ότι η επιτυχία ενός έργου υποδομής δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τα τεχνικά και οικονομικά του χαρακτηριστικά, αλλά και από τον βαθμό στον οποίο γίνεται αποδεκτό από την κοινωνία που καλείται να συνυπάρξει με αυτό. Η ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση έργων μπορεί να συμβάλει στη μείωση συγκρούσεων, στην ενίσχυση της διαφάνειας και στη δημιουργία συνθηκών βιώσιμης και κοινωνικά αποδεκτής ανάπτυξης.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Azege, I. S., Das, D. K., & Awuzie, B. (2021). The role of planning, design and social factors in the community acceptance of public transportation infrastructure. In *Proceedings of the 39th Annual Southern African Transport Conference 2021*. Southern African Transport Conference. <http://hdl.handle.net/2263/82392>

Bok, B., Zhang, P., Zhao, F., Goodwin, D., Natoli, R. & Xiaocui Lou, C. (2023). A systematic literature review of research on social procurement in construction and infrastructure. *Sustainability*, 15(17), 12964. <https://doi.org/10.3390/su151712964>

Enserink, M., Stremke, S., Van den Brink, A. & Van Etteger, R. (2022). To support or oppose renewable energy projects? A systematic literature review on the factors influencing landscape design and social acceptance. *Energy Research & Social Science*, 91, 102740. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2022.102740>

Ge, Y., Cui, C., Zhang, C., Ke, Y., & Liu, Y. (2021). Testing a social-psychological model of public acceptance towards highway infrastructure projects: A case study from China. *Engineering, Construction and Architectural Management*, 28(9), 2772–2787. <https://doi.org/10.1108/ECAM-03-2020-0183>

Kluskens, N., Alkemade, F., & Höffken, J. (2024). Beyond a checklist for acceptance: Understanding the dynamic process of community acceptance. *Sustainability Science*, 19, 831–846. <https://doi.org/10.1007/s11625-024-01468-8>

Li, H., Bourdin, S., & Recio, R. (2025). Governance, social acceptability, and organizational learning in public infrastructure projects. *Project Management Journal*. <https://doi.org/10.1177/87569728251341288>

Liu, L., Bouman, T., Perlaviciute, G., & Steg, L. (2019). Effects of trust and public participation on acceptability of renewable energy projects in the Netherlands and China. *Energy Research & Social Science*, 53, 137–144. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2019.03.006>

Sakawi, Z., Ayup, S., & Perumal, C. (2025). Evaluating community perceptions and the effectiveness of social impact assessment in sewage treatment plant development. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, (October 2025). <https://doi.org/10.47772/IJRISS.2025.909000640>

Stephanides, P., Chilvers, J., Honeybun-Arnolda, E., Hargreaves, T., Pallett, H., Groves, C., & Pidgeon, N. (2025). Beyond public acceptance: Towards systemic societal responsiveness of net zero infrastructures. *Energy Research & Social Science*. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.104251>

Tsiaras, E., Tampekis, S., & Gavrilakis, C. (2025). Public perceptions and social acceptance of renewable energy projects in Epirus, Greece: The role of education, demographics and visual exposure. *World*, 6(3), 111. <https://doi.org/10.3390/world6030111>.